

ELŐFIZETÉSI DIJ: Postán vagy Pécsen hához küldve: EGÉSZ ÉVRE 5 frt - kr. FEL ÉVRE 2 " 30 " NEGYED ÉVRE 1 " 25 "

PÉCSI FIGYELŐ.

HIRDETÉSEK ÁRA: Egy öt hasábos peti sor egyszeri megjelenéséért 6 kr., 3-szorért 5 kr., 10-szorért 4 kr. fizetendő.

A felelős szerkesztő lakása: Ó-posta-utca 16-ik szám. Kéziratok vissza nem küldetnek.

A lap szellemi részét illető közlemények és előfizetések a szerkesztőséghez, hirdetések pedig a kiadóhivatalhoz intézendők. Előfizetheti helyben: a kiadóhivatalban, KÖSZL JÁNOS úrnál a városház épületben, LILL JÁNOS úrnál a budai külvárosban, valamint a vidéken minden postahivatalnál.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: János-utca 8-ik szám.

A külügyi helyzet.

Tisza Kálmán ma egy hete végre csakugyan megadta a választ Helfy és Perczel ösmeretes külügyi interpellációira. Örömrökre szolgál konstatálni, hogy válasza az egész képviselőházzal kielégítette, de hogy megnyugtatta-e, az már más kérdés.

nünk egy miniszterről, hogy, midőn egy nemzet képviselőháza az egész Európa általános figyelmébe hozza az egész nyilatkozatot tesz, előbb teljesen meggyőződött arról, hogy azt megtennie oka és joga van.

tásán kívül hagyta, a saját érdekük fogja őket arra kényszeríteni, hogy a hazai ipar igényeivel leszámoljanak. És így nem akarva is szolgálatot fognak tenni iparunknak.

áról igyekezett elháritani azt a vádat, mintha nemzeti méltóságunkkal szemben nem tenné meg kötelességét. Miután még Vadnai Károly, Fenyvessy Ferencz, Törs Kálmán, Horváth Gyula és Pázmándy Dénes személyes kérdésben szólalt fel, a ház a tételt elfogadta.

helyzetre vonatkozik. A miniszter választát az egész ház tudomásul vette. A képviselőház hétfőn gyorsan áthaladt a közmunka- és közkezelésügyi miniszterium költségvetésének még hátralevő részén, melyhez Darányi Ignác, Thaly Kálmán, Kiss Albert, Szederkényi Nándor, Orbán Balázs és Baross Gábor szótka hozzá.

Mindjárt beszéde elején egy föltűtőbb nyugtalanító nyilatkozatot tett a miniszterelnök. „Lehetetlen be nem látni, hogy valakinek érdekében kell hogy álljon az, hogy a béke-szövetség megvárja vagy legalább tagjainak egymáshoz való bizalmát megingassa s az illető népekben is a tetterőt megszabható nyugtalanságot teremtse.”

Magyar fegyvergyár. A honvédelmi miniszter benyújtotta a képviselőháznak a felállítandó fegyver- és löszergyára vonatkozó törvényjavaslatot.

Országgyűlés. Mult hó 27-én a törvényhozás mindkét háza ülést tartott. A képviselőház a belügyminiszteri költségvetés tárgyalását folytatta, ott védené föl a fonalt, a hol az esztőrtökön megszokott: a színházak kérdésénél Fenyvessy Ferencz különösen az eredeti magyar színművek nagyobb figyelemben részesített.

Gondolatok egy eszmecsere fölött. Egy, általában fenyves lelki tulajdonaiért nagyrabecsült férfi ajkairól legközelebb egy véleményét hallottam elörpenni, a mely egyszerűségi szigorú ítéletet foglalt magában a társas életünk fiatalabb tagjai ellen.

TÁRCSA. (IMA*) Rabszolganépet vittél a pusztába, Nyakas, hitelen, léha tömeget, S nevelted őket népiró csatákra, Hogy megvehessék igért földed.

Tengerparton. Partra ül az atya s lánya; Sima, zöld a tengerár... Zöld vihar két éjszakára: Ott síkorg a vész sírlya.

Budapestről Pécs- és környékére. (Utirajz.) (Folytatás.) A Zsolnay-féle porcellán gyár megtekintése után a várost vettük szemle alá, mely már a rómaiak idejében Sopiana néven híres volt.

hol ösmerőseinkkel a közép asztalt foglalva el, jobbról a katonatisztek, balról a hivatalnokok zömét láttuk. Ebéd után a sétátér, hol katonai zene játszott és a város előbb-keőbbjei nagy része ott ülve és sétálva hallgatta. Itt kaptunk P. Béla, megyei aligvezető úttján Litzke tetszgyárba meghívást, mely általában tetszessel fogadtattott.

egy sziporkázó csillaggal. E dugók árulják el a magyar patriota külföldi helyett adja azt fel. Ezen pince területre kiterjed az apáca kolostor, és a sétátér alá. Fölfelé nem kellett emelő gép, mert egy labirint menet kihozza az embert a szép kertbe, hol déli gyümölcsök és rózsák díszlenek.

* Mutatvány Kiss József „Ünnepnapok” című kötetéből.

jobban esik azt áttekinteni, hogy a szállószetnek adják magunkat újlag, a különben végpusztulással fenyegető rovarral szemben.

Előnyök tehát: 1. Olcsóbban rendezhetjük be szőlőnket, sőt ha csak 4 m/m vagy éppen 3 m/m vastag drótot számítunk, akkor még az adott számknál is olcsóbb a berendezés, de még a leggyorsabb ducokat, ezveket is értékesíthetjük itt.

2. Olcsóbb az évi miveltetés is. 3. Sokszor hangzatosított egyféle és egyjellegű börtérmetel vidékenként elérhető a fajok helyes kiválasztása mellett, erre az alakult és alakulandó egyletek ügyeljének fel előszörban.

4. A régi óhajított keresztbe miveltetés — okvetlen kellék lévén, — elérhető lesz. 5. A harmatgyökerek irtása, mivel kevés töke van, könnyen kivethető; de magában a hosszú miveltetésben el lesz érve azon előny is, hogy a gyökerek mélyebben nyulnak le, mint a tökefejes miveltetknél, tehát a nyári hosszan tartó szárazság nem folyhat be hátrányosan a bogtyók és fűrtök fejlődésére.

6. A felújítás (újbol telepítés) rajnai módra 25—30 évenként könnyen eszközölhető úgy, hogy a sorok közeli újbol ültetnek, hogy a mig az újak termőre fordulnak, eddig a régiéket is termésre használhatjuk. Jobb ugyan előbb kiirtani és 3—4 évi teljes irtás után újra gyökeres vesszővel ültetni, hogy legalább a 2—3 első évben ne kelljen gyéríteni.

7. A bogtyó rothadási tényezői alább számlálnak; a ritka közökön a föld felszínén jobban fölmegedhetik s így a visszasaugró hó, úgy az éjjeli kipárolgás is több meleget biztosít a fűrtök megérelésére. Éppen ebben rejlik szerény véleményem szerint egyfelől az ok arra nézve, hogy a sorok 2 méterre legyenek egymástól, mivel a termésmennyiség okvetlen meglezser, mert 2877 százezeres tökének megfelelő lugason termésünk, s tökésszőzés mellett is 1,30 méter sőt még 1—1 méter növénytavolság mellett csak 4800 töké fér el és még itt a termés nem oly biztos, mivel a hosszú egyéves szárlakon a szem hajtása természetlen marad. De meg az erdejli rendes ültetés mellett is 3200—3500 karikára nevelt töké a mai miveltet mellett is koncurrál a tökefejes miveltetekkel. — 3200 félkaru lugasról minden körülmények között — 1/2—1/3 liter számítás tökéenként — megkapom a 16 hektoliter. És ha 3200 félkaru lugasról tökéinként 1/2—1/3 kilogramm csemeszőzést számított is 12 kr. értékesítés mellett, akkor is 1600 kilogramm után 192 frt bevétele van, pedig ez már a minimális számítás úgy a terméssre, mint az értékesítésre nézve.

Az felülethi erre a szíves olvasó, hogy 1/2 liter mustot az 6 szőlőtökéi is megadnak egyenkint. Ezt azonban határozottan vissza kell utasítanom, mivel az 1885. és 1886. jó termésű évek statisztikai adataiból utána számítottam és nem jött ki több holdankénti 8000 töké mellett, mint 3/4 deciliter, de ha 50% ot hibázik a statisztika, akkor is legjobban esetben csak 1,5 deciliter jöhet ki az országos termésátlagból.

8. A földmunka helyenként ekével lesz végezhető a ritka sorok között, de a kapamunkánál is nincs oly sok töké, a munka könnyebb és gyorsabb lesz.

9. A trágyázást 5 évi turnusban szoktuk alkalmazni, itt 3—4 évben féltrágyázás kell, hogy a termés egyenletesebb legyen, így 6—8 éves turnusnak megfelelő lesz a trágyázás, tehát olcsóbb, s ha nem lenne is ez olcsóbb, de jobban meg oszlik az, mivel egyszerre nehezebb a teljes trágyázáshoz anyagot kapni, mint a féltrágyázáshoz. Továbbá pedig a lecsipített hajtásvegek, a lemetezett vesszők, baltával felaprózva, a törköly, továbbá a fahamu és a trágya keveréke jó kompostot ad, mire a jelen viszonyok között számítanunk kell.

10. Végül a 2 méteres sortávok mellett a phylloxera egyik tőkérel a másikra nem oly könnyen juthat el. A székénymennyiség az eddigi gépek használata mellett 2 méterenként 60—62 grammot számítva — kitétt 180 kilogramm helyett 2 métermázsát e holdanként. Ujabbban azonban olvassuk, hogy Villefranchéból, Vermorelől hozatott „Ex celsior” nevű székének fűszőlő géppel aránylag semmi székének sem vész kárba. Továbbá a „Borászati Lapok” 1887. évi december 3-iki (50-iki) számában dr. Horváth Géza úrtól „A phylloxera szőlők gyérítő kezelése” cím alatt olvashatjuk, hogy 114—137 kilogramm székének elegendő egy cat. hold évi gyérítésére; □ méterenként csak 24 gramm székének számítva. Tekintettel már most azon körülményre hogy az általam ajánlott lugasolás mellett az 5755 □ méter (1 c. hold) területnek csak fele része forgatott fel, és csak fele része van beültetve, úgy azonban, hogy a fektetett fűgyökerek helyei már kívülről tudva vannak és azon mélységben fekszenek, melyben a tenyészet tényezői (nedvesség, meleg, levegő, trágya, a védelmező székének) teljesen közreműködhetnek, egész pontosan adagolhatók; az 5755 □ méter területnek telét, 2877 □ méter területben kell, hogy gyérítsünk, a mi a 114—137 kilogramm székének fele mennyiségének 57—65 kilogramm székéneknek felel meg; ez pedig métermázsánként számítot 24 frt ár mellett csak 14,4 forint—16,4 forint. A székének gépezet tökéértékéből 3% ot véve fel 3—3,3 frt. A székének befűszőlést 2-szer a 4 frt számítva 8 frt, tehát összesen 25,—, 28,— frt évi kiadás. — Mely kiadástólbellett még a lugasolás a 72 frt 23 kr. jövedelméből 28 frt 80 kr. levonva, még 43 frt 43 kr. tiszta jövedelmet biztosít évenként 1 c. hold után.

Hogy miért veszek fel csak 8 frtot a kétszeri gyérítési munkához, annak egyszerű magyarázata az, hogy a lugasors és a fűgyökerek mentében, illetőleg ezekkel párhuzamosan a tőkétől 20 centiméternyire úgy szinort húzhatok ki, melyen a szükséges

távolságban állandó jegyeket tehetek, mely állandó jegyek teljesen biztos útmutatói a székének gépezet kezeléséhez, hogy hová szúrja gépjét gyors egymásutánban 25—30 c/m. mélyen, a mely körülmény minden esetre tetemesen megkönnyebbiti és gyorsítja a gyérítőmunkát szigorú és pontos keresztülvétel.

11. Ha épen reá kényserítjük magunkat a 2 méteres sortávok középsővonalai 1—1 sor répat (burgundi) is termelhetünk, a mi a kapálás munkabérét legalább kifizeti, a repávalé és letisztított gyökérszék szintén a kompost szaporítására való.

12. Ha valaki oly kedvező körülmények között van, hogy nem éppen nagy költséggel immunus homokot hozhat hegyi szőlőjébe, akkor tegye meg és ültetésekor, mint előbb is ajánlottam, legalább 10—12 centiméter átmérőjű homoktömbbe rakja el a gyökere vesszőit, amint előbb a 9-ik ábra is mutatja, a minek az a jó oldala meg van, hogy pl. a közepé táján a fűgyökereket véletlenül oly mértékben a phylloxera nem támadhatja meg, hogy a gyökér hátrábbiti részének működése is megosorbitatnak vagy épen elveszne a tökére nézve.

13. A phylloxera éleleírásában a kitelelésre nézve olvassuk, hogy a töké nyakán is rak le u. n. téli tojásokat. Ez ellen a lugasmiveltésnél a koronként való felzakadát héjréseket letisztíthatjuk és épen úgy, mint a gyümölcsfáknál rövidre kopott vagy nyírott meszelővel, mész, hamu és marhatrágya keveréssel vagy a vértelti ellen ajánlott keverékkel való bemesezés által olcsó napszám mellett öszszel próbát tehetünk.

14. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy ugyanazon fajú ültetvényeknek is a tökéfejes miveltet mellett egyik töké magasabb, másik alacsonyabb lévén, az eső által a fűrtök közé felesoptott talajréseket miatt a bor talaj izívó lesz, de főleg a kadarkánál, ugyanazon tökének egyik fűrt rothad, a föld színét érintve, másik teljesen érett, és alig 1/3 lábál magasabb a harmadik fűrt teljesen éretlen. A lugasmiveltésnél minden fűrt jóformán, illetve átlag számítva, a termés egyenletes magasságban csüng alá, a talajz kikerültek, az érés egyenletesebb lesz.

A lugasmiveltet mellett 1600 folyó öl szőlősor van 2 méteres sortávolság szerint. Tudvalevőleg a késő tavaszi (májusi) fagyok sokszor nem engedik nyugton aludni a szőlőszedőket. Ezen fagyokat azonban leggyorsabban a megelőző este előle tudhatjuk s remegve kelünk fel, hogy egy évi kiadásunk — mely elodázhatal minden évben a szőlő ökszerű miveltésénél, — oda vessz. Téli idő alatt egyébb munka hiányában a kis gazda családjával, a nagybirtokos a családtagokkal épen úgy, mint a kertészek teszik, virágház üvegtáblára gényformára védő takarókat köthetnek, a mi igen olcsóba kerül. Ehhez kell még, 1600 folyó ölét számítva, minden 2 öl távolságra egy-egy 160 c/m magas karó, melyre keresztalakjában 60 c/m hosszú léceket szegünk, a mint az itt bemutatott alak is mutatja, a keresztlécz két végén keskenyen befűrészelünk, és ezen vágásokba vékony drótot hozunk végig. A kettős drótra már most a lugasor felett a szalmatakarót kiterítjük a fagyosnak látszó éjszakát megelőzőleg. Hogy pedig a széllel ne legyen esetleg bajunk, e célra a ruhatértesek alkalmazott villaalakú csipetkötőt jól megfellek. Ezen takaró sokszor még a legjobb virágásideje alatt is sikeresen használható hosszas esőzések ellen. Használat után száraz helyen eltartható.

Az egész aránylag nem drága, s ott, a hol a tavaszi késői fagyok gyakoriak, igen jól beválhatik. Nagybirtoknál legalább a jelesebb fajú táblaknak alkalmazható, ha nem is az egész szőlőterületen. A mi a tartósságot illeti, 8—10 évig is eltart a karó és drót, a szalmakötél pedig igen olcsó, de lehetne ez szalma helyett nád, gyékény, sás stb. ból is.

15. Ott, a hol eddig rigolirozott talajba jól választott fajok vannak ültetve, ha mindjárt 10—15 éves is az az ültetvény, de jó erőben van, akármelyik miveltetést kivethető és pedig elhuzott (fektetett) gyökerekkel, ha azok összedöntöttek, illetve a két szomszédos töké a közepén ad egy egy töképart. Minden második sor pedig kivágatják, ha a ledöntött töké termőre jönnek már, addig azonban a régi miveltet mellett fenntartható gyérítéssel a szőlő, hogy termésműködés a lugasnevelés ideje alatt ne álljon be.

16. A hol még phylloxeravészszel nincs bajunk, ott is már előlgeszen töképart ültetést rendezhetők be az új szőlők, mert tetemesen jövedelmezőbb.

Gabona-ár jegyzék

Table with 2 columns: Item name (Buza, Kétszeres, Rozs, Árpa, Zab, Kukorica, Hajdina, Széna, Szalma) and Price per unit (100 kg, etc.).

NAGY FERENCZ, Iaptulajdonos.

KISJÓZSEF, VÁRADY FERENC felelős szerkesztő, főmunkatárs.

Nyitlér

Baranyavörözt Január 10-ikén megcsökkentem egy betegnek látszó fiatal embert, ki 9 napra rá meghalt himlőben. Már 28-ikán a helyi jegyző ur jelentése alapján a szolgabírói hivatalhoz lettem lerendelve a „közegészség elleni kihágás tárgyalására”. ...

Csonka Nándor, plebános.

* Ezen rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.

Hirdetések.

Tüzelőfát

a téli szükségletre legutányosabb árak mellett ajánl a n. é. közönségnek Spitzer Adám hal-piaczon. Megrendelések elfogadtnak: Krausz urnál fő-tér, és Simon János urnál, Kis-piacz. J. L.

UNIO I R O D A Kereskedelem, Ipar, Mezőgazdaság és Erdészet, Építészeti és Közlekedésre, Állami és Magánüzemek számára. Központi iroda: Budapest, IV. Ferencz József-rakpart 3.

DORSCH Eddig még fölülmulhatlan a MAAGER W.-féle cs. kir. szabadalmazott, valódi tiszta Csukamáj-olaj MAAGER VILMOSTÓL BÉCSBEN. Az orvosi tekintélyek által megvizsgáltott és könnyen emészthetősége folytán gyermekeknek is ajánlható, mert a legbiztonságosabb, leggyorsabb elismert szer: mell- tüdőbajok, görvély, daganatok, kelések, bőrképek, mirigybajok, gyengeség stb. ellen — egy üveg ára 1 frt — kapható gyári raktárban: Bécsben, Heumarkt 3. szám alatt, valamint az Osztrák-Magyar birodalom legtöbb és jobb nevű gyógyszerüzeteiben.

PSERHOFER J.-féle gyógyszerár Bécsben. Vértisztító labdacsook, Gyógyszerár Bécsben. Tannoehinin-hajkenőcs, Egyetemes tapasz, Egyetemes tisztító-só, Ferenczpálinka, Szem-essentia, Amerikai köszvény-kenőcs, Alpesifü liquor, Szem-essentia.

Árverési hirdetmény.

Alulírott közhírré teszi hogy a pécsi kir. járásbíróság m. évi 11151, 6935, 8457, 8035, 10319, 9935, 13593, 13900, 14666, számu végzése folytán Rogosinsky Gyula, Zsinkó István, Kepes Kálmán, Matros János, Spitzer Sándor fia, ifjú Németh József, Fazekas János, Winter Mátyás, Schwarcz Gyula, Engeszer Likkós és Wurster Márián, részére özv. Kratochvill Claudia ellen 200 frt, 200 frt, 22 frt 12 kr. 186 frt 20 kr. 186 frt 68 kr. 200 frt. 90 frt. 140 frt 100 frt. 27 frt és 33 frt. töké és járuléka erejéig teljesített kielégítési és biztosítási végrehajtások alkalmával felvett s lefoglalt s 885 frt 05 kr-ra becsült hordók, prés, kád, butorok s egyéb ingóságok a helyszínen vagyis alperes volt báliesi szőlőjében 1888-ik évi február hó 9-ik napján d. e. 2 órákor és folytatolag alperes lakásán Pécsset Zrinyi utca 17. sz. a. 1888-ik évi február hó 10-ik napján d. e. 9 órákor nyilvános árverésen, készpénz fizetés mellett elfognak adatni.

Pécsset, 1888-ik évi január hó 27-én.

Kremmer Ferencz, bir. végrehajtó.

Tüzfát leszállított árért szállít Pintér József. Csinos lakások! Zrinyi-utca 11-ik számu házban 2 csinos lakás azonnal, esetleg május hó 1-től berbeadó.

Magyar háziasszonyaink figyelmébe! Minden magyar háztartásban divattá vált már a LENCK-KÁVÉ használat a nemcsak azért, mert magyar gyártmány, hanem mivel a Lenck-kávé aroma, illat és alkatresek kifogástalan minősége tekintetében felülmulja a kereskedelemben előforduló összes pótkávét. Lenck-kávét kapható minden fűszer- és csemege-kereskedésben, s a hol a készlet már elfogyott volna, a t. közönség követelje mint magyar gyártmányt; a soproni gyár képes a legnagyobb megrendeléseknek is eleget tenni. Minták kívánatra ingyen és bérmentve. Pécsset a gyár képviselője: Visnya Sándor ur.

BUTOROK CSOMAGOLÁS nélkül szállítása. BUTORRAKTÁR MÖBEL LAGER és gőzfelberendezés ASZTALOSZÜZLET. Pécsset, 1888. Nyom. a Ramazetterféle nyomdában Koller Lipótnál.

Perczel Miklós

Pécs város országgyűlési képviselőjének a költségvetés tárgyalása alkalmával mondott beszéde.

T. ház!

A fővárosnak egy tekintélyes lapja, még pedig nem ellenzéki lap, nem régebben evvel kezdette, és bizonyosan nagyobb emfázis kedvéért, evvel is végezze vezércikkét: *Mi az tehát a mi ebben az országban jó és egészséges?*

Nem fessegetem, mennyiben adott vele kifejezést a közvéleménynek, de kettőt mindenestre bizonyít. Az egyik, hogy nem csupán az ellenzék látja borúsának és komolynak a helyzetet, hanem vannak kormány-barát tényezők, kik azt talán még setétebbnek tartják. A másik, hogy pénzügyeink ziláltsága nem egyedüli bajunk, nem is önmagában külön álló baj, nem, gyarló pénzügyi politikánk mellett a minden irányban elkövetett hibák jutottak pénzügyeinket oly állapotba, hogy a mint t. képviselő társam Apponyi is jelezte, csupán pénzügyi miveletek nem elegendők, hanem soknak, némelyek szerint mindennek kell módosulni, javulni mind bel- mind külpolitikánkban, hogy bajainkból kibontakozhassunk.

Nem szoritkozhatunk tehát csupán a számadások mérlegelésére, nem, ezek, habár a leglényegesebb, de még is csak egyik oldala a kérdésnek, míg a másik az előzmények a politikai helyzet és események, melyeknek kellő méltánylása nélkül sem a pénzügyi állapotot, sem a kormány pénzügyi politikáját helyesen megbírálni nem lehet.

Ezt tevén feladatomból; nem ígérhetem, hogy igen rövid leszek; csak azt ígérem, hogy szorosan igazságos és lehetőleg tárgyilagos leszek. Hangsúlyozom lehetőleg, mert vannak kérdések, melyektől a személyt elválasztani nem lehet. Ilyen most a pénzügyi kérdés, mely szorosan egybe van fűzve a miniszterelnök személyével, miután ő vállalta magára tizenkét év előtt annak rendezését.

De van még egy ok, mely megmagyarázza, miért foglalkozunk a m. elnök személyével nagyobb mértékben mint más parlament, és ez azon unicum, melynek szintén mását seholy világon felnem leljük; hogy a magyar kormánynak feje egyúttal nemcsak láthatatlan, hanem látható feje, vezére egy nagy politikai pártnak, és azt annyira abszorbálta, hogy tiltakozzanak bár elene a tulsó padokon ülő képviselő urak, bizony nagyon tartott önállóságuk teljesen belemerült vezérük személyébe.

Igaz, megis szolgál érte. Vezér és közlegény is; vitatkozik többnyire egy maga mindennel és mindenkivel oly módon, mely már talán el is érte a feleselés határát.

Megegyez-e ez a kormányelnöki méltósággal és avval a nagyon is alkotmányos követeléssel, hogy a kormány feje pártokat helyül álljon. És miután, a mint a m. elnök ur maga mondá, a miniszter is csak ember, lehet-e emberileg tőle várni a köteles részrehajlatlanságot? De nem folytatom, csak is azért hoztam fel, hogy constataljam annak ez esetben elkerülhetlen voltát, hogy személyét bele kell vonnom e vitába — azonban ezt csak is annyiban fogom tenni, a mennyiben a tények megértése szükségessé teszi; és mindenestre oly modorban, mely a parlamenti illetet sérteni nem fogja.

T. ház!

Midőn pénzügyeink 1875-ben oly

mélyen megfeneklettek, mindenki annyira komolynak sőt aggasztónak tartotta a helyzetet, hogy egyszerű kormányváltás nem látszott elegendőnek a kibontakozásra, hanem oly válságnak kelle bekövetkezni, melylyel nem csupán a személyek változtak, hanem maga a politikai irány is lényegesen módosult.

Egy új korszak nyílt meg, melynek jogosult reményével néztünk elébe, mert Tisza Kálmán vezérlete mellett új becses erők nyertek meg a gyakorlati politikának, mely ez idő szerint csupán a létező közbizalom alapon lehetséges. Nagy reményeket fűzött mindenki, fűztem én is Tisza Kálmán személyéhez; elvártam tőle, hogy ő, aki a 67-et is keveselte, sietni fog kiköszörülni az azon ejtett csorbákat és annak a 48-as elvek irányában fejlesztésében fog keresni kárpótlást azokért, a mikéért hét évig sikertelenül küzdött.

Igaz, nehéz, igen nehéz feladat várt reá. De tagadhatatlan, hogy talán soha sem volt államférfi, a ki a siker feltételeivel oly korlátlanul rendelkezhetett mint ő.

Sikerült megnyernie a kormány bizalmát; miniszter társai soha sem várták meg circulusait; volt nagy tehetségű szakképzett pénzügyi minisztere; volt állandó megbízható többsége a parlamentben, mely soha sem tagadta meg kérését, elnézve a túlkadásokat, minőket, ha miniszter más országban tenne, aligha tűrnék meg a bársony székben, megszavazott mindent a mit a miniszterelnök akár a pillanatnyi szükség fedezésére, akár a rendezésre nézve kívánatosnak jelzett. Szemet hunyt, midőn a m. elnök *elköltötte a pénztári készleteket*, a miért más országban a miniszter alig fogta volna elkerülni a vád alá helyezést; egymásután következő jó termések lényegesen fokozták az adókövetési képességet, jótékonyan hatottak a követett adók eredményére, a catasteri törvény tetemesen emelte a földadót, az a szerencse is érte, hogy a beállott pénz-bőség mellett aránylag olcsó pénzt kapott bőven; kétszer volt módjában a vámszövetség megújítása alkalmával legalább részben érvényesíttetni az általa annyiszor sürgetett helyes változásokat; vagy legalább odahatni, hogy a méltányosság és engedékenységgel valahára a túlfélen is gyakoroltassék. A rendkívüli külső események terhei is igen kis arányban állanak az azokat felhalmozott adósághoz. Sőt még a beállott nemzetgazdasági válság következményei sem voltak nagyobb mértékben még érezhetők.

Ily előzmények mellett talán nem lehet tulságos türelmetlenséggel vádolni azokat, a kik a tizenharmadik évben követelik, hogy legalább váltsa be mestere ígérését. Nem tette, nem teszi most sem, hanem oly később expediensekkel áll elő, melyeknek sikere bizonytalan, de még teljes valóság esetében is még távolról sem elégségesek a kibontakozásra. — De még itt is felmerül az a jogos kérdés, hát miért várt a m. elnök evvel is tizenkét évig, hiszen ha bízik ma hatásukba, ez tíz év előtt még nagyobb lehetett volna, a mikor a helyzet nem lett még a 75-iké is rosszabbá. — De nem bocsájtkozom hosszabban a kérdés ez oldalára, nálamnál okosabbak kimutatták a kormány politikájának odvaságát; nem bizhatván tehát pénzügyi politikájában vagyis inkább politikatlanságában, a költségvetést el nem fogadom. Azonban miután én sem helyesel-

hetem a t. ellenzék azon eljárását, mely szerint elegendőnek tartja rámutatni a bajra anélkül, hogy a kibontakozás útját kijelölje; egypár eszmét akarok felvetni, melyek szerintem lényegesen elősegítenék a kibontakozást.

Nem fogok a magas financia fellegeiben ásadozni — nem értek hozzá; amugy is azt hiszem, eleget experimentáltunk már vele — látjuk mi eredményvel — tán ideje volna megkísérteni az ugynevezett házi szereket.

Mindenekelőtt hagyjunk fel a korteskedéssel. Nem először mondtam ezt. Kimondottam a thozás másik terében még mint főispán és akkor a tulajdonról azok, akik ezen az oldalon ültek, fennen dicsérték bátorságomat. Azonban a baj fokozódott el annyira, hogy egy második Jugurse méltán elmondhatná: *Urban venalem dummode emtorem invenias*. Nem vagyok elfogult, beismerem, hogy ránk illik az: *Iliacos intra muros peccabur et extra*. De áll az is: *Cum duo facinus idem non est idem*. Baj, hiba, káros a korteskedés bárki üzi, de legnagyobb baj, ha azt a kormány üzi; mert véghetetlen károsan hat mindenre, de legkárosabban a közgazgatásra. Ebben és nem a fennálló rendszerben rejlik közigazgatásunk hiányainak oka. És én eltérek teljesen t. k. társam Apponyi felfogásától, soha sem tudnék kibékülni a centralisációtól; mert az, ha nem is absolutizmus, mindig azzá fejlődött mindenütt és azzá fejlődne nálunk is. Én mindig az önkormányzatnak, a municipiumoknak voltam híve; természetesen nem az olyan sem hus sem hal félének, mint a mostani. Szerintem csak akkor lesz nálunk is jó és olcsó közigazgatás, ha az exponált közegeknek minél tágasabb cselekvési tér engedtetik.

De ehez szükséges a felügyeletnek decentralizálása. Meg vannak már is erre a szükséges közegek. Ott a közigazgatási bizottság, ott a főispán. Alakítsák az a köz. bizottság oly formában, hogy a hivatalos közegek abban szavazattal ne birjanak; legyen annak elnöke egy életfogytig kinevezett főispán, és akkor oly intéző, oly ellenőrző testület legyen, melyre teljes megnyugvással rá lehet bízni azon temérdek sok apró teendő elintézését, melyekkel jelenleg a központ szükség nélkül terheltetik.

Elismerem, hogy evvel és ehez hasonlókkal valami nevezetes megtakarítást nem fogunk eszközölni, de valamit mégis lehet — mi pedig nem vagyunk abban a helyzetben, hogy a kis megtakarításokra is ne figyeljünk.

Van azonban közigazgatásunknak egy ága, hol igen nagy megtakarítás lehetséges és ez pénzügyi közigazgatásunk. Maga a m. elnök ur is felismerte, noha ez irányban sem kecsegtet valami nagyobb eredménnyel, pedig szerintem itt sokat, igen sokat lehetne tenni. Hivatkoztam példákra mint Észak-Amerika; ott az egész pénzügyi közigazgatás nem kerül egészben 5/00-ba, pedig egész adórend szerint, nem csak egyes címekre, hanem föld, ház és minden egyébre nézve és a jövedelemre és ennek bevallására van állapítva. Nálunk ugyan ez 16/00 kerül. Már most mégis csak nagyon beható, hogy ott hol semmi politikai tekintet elő nem fordul, hol csupán technikai és kezelési intézkedésekről van szó, a leszállítás ha, talán nem is Amerikához mérten, de még is lehetséges. Belátom azonban, hogy ez sem oly könnyen, sem oly gyorsan nem eszközölhető, mint azt kívánni lehet,

de meg kell kezdeni mielőbb, és én, legalább, ha kellőn kivitetik, nagy, igen nagy eredményt várok tőle.

Fordítsunk nagyobb figyelmet az eddigi jövedelmi források helyesebb kihasználására és újjak megnyitására. Az első között főhelyet foglal a harmadik osztályu kereseti adó; hogy itt lehet javulást elérni, mutatja a már eddig alkalmazott eszközök sikere. Az államtitkár ur ugyan ettől sem vár sokat, mert szerinte a kellő kiaknázás alig lehetséges. No hát én hivatkozom ismét Amerikára, ott tisztán a jövedelemre és ennek bevallására alapított adórendszer mellett huszonkét év alatt kifizették a husz milliárd frtot meghaladó államadóságot; ugyan teheték-e volna, ha a jövedelmi adót oly gyarló eredménnyel birták volna kiaknázni mint mi. Én nem csak hiszem, hanem tudom, hogy lehet nálunk is. De legyen ez igazságos és méltányos, hozzák be a progressiót, legyen 5/00 a minimális, 10/00 a maximális tétel; tanuljunk meg ennek lehető kipuhatólását, és ez egy magában közelebb fogja vinni pénzügyeinket a kibontakozáshoz, mint az eddigi adóemelések.

Nem helyeselttem, midőn a volt p. ü. minister engedve a szelvény-adók országából felhangzott zajongásnak, visszavonta a földtehermentesítési kötvények beváltását. Lehet hogy talán pillanatra csökkentette volna ezen papírok értékét, de ez bizonyosan nagyon hamar elmúlt volna, az állam pedig nagy könnyebbülést nyert volna a három millióra menő évi kiadás apasztással. Hozzuk be a fényüzési adókat újra. Hiszen bármennyire rokonszenvezünk a szegény gazdagokkal; mégis csak áll az, hogy a feleslegről könnyebb fizetni mint a szükségesből. Nem is az volt a hibája a régi törvénynek, hogy nem lett volna jogos és igazságos; hanem az, hogy tételei oly magosak voltak, hogy visszatartottuk magára az iparra. Így például huszonöt forint egy hintóért tulságos sok volt; szállítsuk le ötre, de ne engedjünk semmi kivételt; alkalmazzuk ezt minden tételre és bizonyára elég csinos summa fogja növelni jövedelmünket.

Hozzuk be a tőzsde-adót, — ennél indokoltabb adó alig van; hiszen tudja az egész világ, hogy a tőzsdén lefolyó kötéseknek 90/00 börzejáték.

Amugy is egyáltalán nem bírom belátni, hogy akkor, midőn a nem csupán elkövetett hibák, hanem tőlünk nem függő események súlyát az egész nemzet annak minden osztálya, minden érdeke kénytelen viselni, a tőke műjoggal követelheti, hogy csak ő legyen az egyedüli kivétel, őtet ne érje, ne feziálja soha semmi.

T. ház. Elmondok némelyeket, amiket a kibontakozásra alkalmasnak vélek; nem mondtam semmi újat, de azt hiszem érintettem oly gyakorlati eszméket, melyek megérdemlik pénzügyi kormányunk figyelmét. Ez alkalommal többet felhozni nem akarok, de nem szándékom az egyes felszólalásokkal sem foglalkozni, csak is azokra akarok röviden reflectálni, a mik a demokrácia felől több oldalról felhozattak. És úgy látom, hogy a doctrinák emberei nálunk is csak olyanok, mint az egész világon. Feledik, hogy a doctrina nem cél, hanem eszköz az emberiség nemesebb céljai elérésére. Feledik, hogy az államférfi, kövessen akár szabadelvű, akár conservatív irányt, a gyakorlati politikában mereven egyikhez sem ragaszkodhatik. A kettő között mindig a po-

litikai eszélyességnek kell megvonni a határt, melyen innen csak a politika hülyéi akarhattak maradni, túl rajta csak rajongó idealisták akarhattak menni.

De különben is a demacrácia a jog és törvény előtti egyenlőségben culminal; tehát ott, hol az államintézmények ezt biztosítják, ha talán egyes törvényei kifogás alá eshetnek — ott retrográd áramlatról igazsággal szólni sem lehet.

És most csak egy pár szót tisztelt elvtársaimhoz a tulsó oldalon (48-as párt), urtársaimnak mondom önöket, mert előttem is szentek elvülhetlenek a 48-nak elvei; én is azt tartom mint önök, hogy az nem forradalom, hanem önvédelmi harcz volt és hogy akkor másként cselekednünk nem lehetett nem volt szabad. Nem igaz, hogy túlbecsültük erőnket, hiszen győztünk minden vonalon. El kelle bukunk, mert Europa — szegényére legyen mondva — nem akarta a független Magyarországot nemzetközi rendszerébe beleilleszteni. És most e tekintetben a helyzet talán kedvezőtlenebb mind akkor. De ha sikerülne is kivinni függetlenségünket, alkalmasint a vasedények közé szorult cserép-edény helyzetébe jutnánk.

Önök tehát lehetetlen politikát követnek; pedig igen hasznosan működhetnének, ha velünk egyesülten iparkodnának visszaszerezni a 67-et a maga egészében úgy a mint az volt, de ma már nincsen. Benne megtalálhatják önök a 48-ak fő elveit, benne van a magyar hadsereg, a vám és ezzel egybekötött közgazdasági kérdések feletti rendelkezés joga. Ma mindezek vagy feladva vagy compromittálva; mert Tisza Kálmán a helyett, hogy elfoglalta volna azt a polczot, honnan Ausztriának is imponálhatna, megelégedett vele, hogy a magyar ministerium a bécsi cabinet expositurájára sülyedjen.

Mivelhogy tehát a ministerelnöknek sem pénzügyi, sem általános politikáját nem helyeselhetem, nem fogadom el a költségvetést.

Linder György

a mohácsi járás képviselőjének beszéde a képviselőház keddi ülésén.

Tisztelt ház! A mult napokban amidőn az 1888. évről szóló állami költségvetés általánosságban a discussió tárgyát képezte s a politika nagy medrében folyt pro és contra a vita, nemcsak az államháztartás megingott egyensúlyának mi-ként leendő helyrehozataláról, hanem az állami élet egyéb nagyon jelentékeny nyilvánulásairól is, melyek, ha ma a mindent praedomináló pénzügyi kérdés miatt némileg háttérbe is szorulnak, mind az által nem szüntek meg oly első rangú kérdések lenni, hogy most azok egyike vagy másika épen a törvényhozás nagy többsége részéről vállvetve fogadtassanak s mindig csak a politikai pártállás rendesen nagyon is kiesinyes szempontjai szerint megítéltesenek.

Értem t. ház a jogosult nézeteltérést nagy állami kérdések felvetésénél, mint pl. a közigazgatási, pénzügyi s egyéb szintén nagy fontosságú kérdések közül; de a nagy társadalom, helyesebben az egész állami élet nyilvánulásait másképp, mint azok az életben a maguk meztelességében élénk tárulnak, feltüntetni akarni s aztán a szánt szándékot pártpolitikai felfogás folytán azokat másképp is magyarázni csak ezért, hogy egy politikai pártnak tegyünk látszólagos, ideig örág tartó szolgálatot, nemcsak helytelen, de igénytelen nézetem szerint egyenesen káros. (Helyeslés a baloldalon.)

Pedig a költségvetés általános vitájában megtörtént t. ház az, a midőn a kis existenciák érdekei megvédésének szükségessége szóba hozott, — bár e kérdés csak nagy általánosságban lön érintve — az előadók székéről Hegedüs Sándor t. képviselő

ur azt a merész állítást kockáztatá, hogy a kisbirtokosok védelmezéséről ne beszéljünk, mert azok jó állapotban vannak, majd meg ezt állítá, saját szavait idézem: „mikor az általános feladatok a modern állam kötelességeire nézve sok tekintetben elmaradva vagyunk és valóban — t. i. a kis existenciák védelmezésének kérdése — nem gyakorlati, nem a magyar törvényhozás feladatainak álláspontján áll“. Különb e tekintetben a t. képviselő ur felfogásában osztozik a t. ministerelnök ur is, mint annak több ízben ő maga is kifejezést adott.

En e kategorikus kijelentéssel szemben, — a t. ház kegyes engedelmevel bátorságot veszek magamnak most a földművelés, ipar és kereskedelmi ministerium költségvetésének tárgyalása alkalmából elmondani igénytelen észleleteimet és nézeteimet kisbirtokosaink helyzetéről, nem recriminálás szándékával, hanem csak azért, hogy tehetségemhez képest előmozdítsam a tényleges helyzet felismerését. (Halljuk! Halljuk!)

Lássunk tehát példákat, olyanokat, a minők az országban ezerelven találhatók. De mielőtt példákat felsorolnék, kötelességemnek tartom t. ház megjegyezni, hogy a kis existenciák általános nevezete alatt az én részemről a volt urbéres kis házast, a kis iparost s a földművelő osztálynak azt a nagy részét értem, a mely 50 kat. holdon alul bir földet.

T. ház! hogy a volt urbéres kis házas szegény ember, az talán nem szorul magyarázatra, mert hogy az, ki egy vagy két lakosztályból álló viskóval, ezen kívül kis kerttel s egy két kat. hold földdel bir, ma nem egyéb napszámosnál, talán e házban sem kell bizonyitanom.

De, hogy a kisiparos sincs valami irigylendő helyzetben, annak élő tanúsága az az eltagadhatatlan tény, hogy falvainkban, sőt vidéki városaink nagy részében is a legtöbb iparos nem ipara után, hanem napszámból él. Onnan, t. ház az a jelenség, melyet még virágzóbb községeinkben is tapasztalunk, hogy ápriltól szeptemberig, mesterembert, olyant, a ki a reá bizott munkát el is végezza, nem mondom hogy épenséggel nem, de hogy csak nagy nehezen kapunk, s ha kapunk csak nagyon drága pénzen kapunk, azt hiszem, ezt senki sem fogja kétségbe vonni.

Vessünk azonban azokra a sokat emlegetett kisbirtokosokra egy pillantást, kikről tulajdonképen szólni óhajtottam.

Megvallom egész őszinteséggel t. ház, ha e házban a legilletékesebb helyen, kétségbe nem vonatik az 1/4 telkes gazdának tulterheltetése és szegénysége, én kisbirtokosaink szomorú helyzetének illusztrálására nem a 1/4 telkes hozom fel példaul. Nem hoztam volna fel azért, mert az országban ma már minden tulzás nélkül bátran merem állítani — persze az egyoldalú és félrevezetett sajtó s a miniszteri paloták főbb lakóit kivéve — nincs senki, aki az 1/4 telkes gazda állapotának tarthatatlanságáról meggyőződve nem volna (helyeslés a baloldalon).

Nem tulzok t. ház, már csak azért sem, mert nagyon jól tudom, hogy minden szó, amely feketébbnek tünteti fel a helyzetet, mint aminő az valójában, azzal csak azon ügynek árt az ember, melynek védelmére kelt. S mert az tőlem távol áll, igyekszem a kisbirtokos osztály anyagi helyzetének esetelésénél a szó teljes értelmében objektív lenni.

S ezzel tekintsük hát annak a sokat emlegetett 1/4 telkes helyzetét. Mije lehet az 1/4 telkes gazdának? Ingatlanai rendszerint ezek: kis — egy vagy két lakosztályból álló — ház s 8 caoastralis hold föld, melybe bele van számítva a legelő, erdő, esetleg maradványföld is. Ingóságai pedig: 2 ló, vagy egy pár szarvasmarha, kocsis, eke s egyéb a legprimitívebb mezőgazdaság üzéséhez szükséges eszközök. Családos lévén, birjon két gyermekkel; most azt a tiszteletteljes kérészt intézem azokhoz, kik az ily gazdáról azt mondják, hogy az ilyenekről ne beszéljünk, mert ezek jó állapotban vannak, ezeknek semmi bajuk; komolyan elhiszik-e, hogy ily ingatlan s ily ingók mellett a minőket most felelítetttem, én 30–40 frnyi állami, megyei és községi teher mellett, aztán az alig felszámálható különféle járandóság — minő a pap, tanító, harangozó, baktek, csász, kisbíró stb efféle; — az a szegény 1/4 telkes gazda nincs e megterhelve, nem szegényedik e? És mindezekhez hozzájárul az uzsora, vagy legalább a túlmagas kamat, melynek ki van téve, valahányszor hitelre szorul,

Felsorolhatnám t. ház az ily kis gazda bevételeit, kitüntethetném legégetőbb kiadásainak tételeit, de nem akarván a t. ház becses figyelmét ily apró részletekkel igénybe venni, csak egyet kívánok még felemlíteni; azt ugyanis, hogy én Magyarországon nem ismerem 1/4 telkest, a ki családjával csak földje után él s földjüvédelme után képes volna megfizetni a reá kirótt adókat a azon egyéb járandóságokat is, a miket említettem, mind a föld terméséből fedezhetné. Ily egynehány telkes gazda az országban nincs, s a ki azt állítja, hogy van, engem lekötölez annak a fehér hollónak a megismertetésével. De merem azért is állítani, hogy nincs, mert ismerem, — igaz, nem könyvből, sem hallomásból, hanem közvetlen tapasztalásból az ország leggazdagabb községeit, s ott mindenütt azt tapasztaltam, hogy az 1/4 telkes gazda napjai már nagyon is megszámálhóak és hogy gyarapodásról, — a társadalmi létrára való emelkedésről — szó sem lehet. (Igaz! Ugy van! a baloldalon.)

S ha a t. ministerelnök ur a kisbirtokos osztály gyarapodását a telekkönyv által nyújtott statistikai adatokból tudja, kérem legyen szives Horvátország bánjától is beszerezni azon statistikai adatokat, a melyek déli megyéink ugyancsak egy s több negyed telkes gazdáink ottani letelepedésére vonatkoznak. Ezekből az adatokból constatalni lehetne, hogy hány kisbirtokosunk vándorol évről-évre át Horvátországba az ország leggazdagabb megyéiből csak azért, hogy a meg itt megmaradt s megmentett vagyona foszlányaiból ott túl új existenciát alapíthasson.

Különb t. ház, nem ez a fődolog. A főkérdés az, hogy kisbirtokos osztályunk ma oly helyzetben van e, hogy érdekei megvédésre szorulunk-e — igen vagy nem? Ha igen, kutatni kell a baj forrását és eszközöket keresnünk, hogy a betegséget még idejekorán nem palliativ, hanem radikális szerekkel gyógyítsuk. S ha azt találók, hogy nem — akkor legyen bátorsága azoknak, kik azt állítják, hogy semmi baj, Magyarország népzöme elé állni s azt mondani: „hogy nektek semmi bajotok, fizessétek adótokat s legyetek szabadelvűek — punctum! No de erre azt hiszem senki sem válfalkozik.

A főbaj t. ház igénytelen nézetem szerint nem a jelenben, hanem a multban van.

Ugyan kérdem, Magyarország kisbirtokos osztályára nézve az nap, a melyen a föld szabadná, a volt jobbágy egyszerre a 19. század eseményi polgárává avattatott, megtörtént-e minden, hogy változott helyzetének felelősségeivel szembezállhasson? Felvilágosított-e az intenzívebb gazdálkodás feltételei és segédeszközei, a hitel természete és veszélyei iránt? Vezetette az önségely útjára a reá olalkodó uszorával és a furfang minden nemeiá szemben, melyeknek kezdetleges felfogása folytán mintegy ki volt szolgáltatva? De erre — sajnos — tagadólag kell válaszolnunk, akkor kétségtelen, hogy sem az absolut, sem alkotmányos kormányunk a kisbirtokos osztály ügyével nem sokat törődött. De igen, — mégis volt kivétel, mikor törődött vele — a választásoknál, a mikor nagyon jó volt eszköznek.

En t. ház nem kívánom a kormánytól, sem a földművelési ügy szakminiszterétől, hogy békóba verje a szabad földet. Nem. Kijelentem, hogy én a szabad földnek vagyok barátja s nem habozom azt is kijelenteni, hogy én sem a föld megkötöttségétől, sem a váltóképeség korlátozásától földmiveseink helyzetének jobbra fordulását nem várom. En, t. ház, más eszközöktől várom a kisbirtokos osztály helyzetének javulását. Várom első sorban az iskolától, másodsorban pedig a szövetkeztől.

Földműves népünk hátramaradottságát az iskola látogatási hiányának s így az értelmi fejlődés korlátoltságának tulajdonitom. Oktatást a gazdaság egyik másik ága iránt ugyan, mely nép iskolában nyer a mai rendszer szerint a földművelő gyermeke? Tenni, sok tennivalót látok, tehát első sorban a népnevelés terén.

Sokat várnék ezenkívül t. ház attól, ha földműves népünk s a vele együtt élő kis iparos osztály saját közös érdekeik megvédése szempontjából következének. — Nézetem szerint szövetkezniök kellene mindenek előtt azért, hogy személyes hitelt teremtsenek maguknak. Mert tagadhatatlan, hogy a személyi hitel rendezetlensége ugy szólván annak nem léte nagyon sokat ártott kis gazdáinknak a multban; s nagy hátrányokra van különösen ma, midőn a saját

zsirjokba megfulladhatnak ugyan, de kötelezettségeknél semmiképen sem tehetnek eleget.

A földművelésügyi minister ur — be kell ismernem — sok nógatás után még 1884. évben pályázatot hirdetett oly müre, a mely népies nyelven a mezőgazdasági egyletek célszerűségét s hasznosságát ismereteli s azok mikénti szervezésére utmutatást nyújtson. A pályamunkák sorsa két évi vajadás után eldölt; de azért egy lépés! sem haladt előre, daczára annak, hogy azóta már harmincz s egynehány kérvény érkezett be a képviselőházhoz, a megyei és városi törvényhatóságok részéről abban a sokat emlegetett országos közgazdasági válság tárgyában.

Pedig, ha valami sürgős ténykedés igényel, ugy az t. ház mindenesetre a mezőgazdasági hitel rendezése. S én tovább megyek s azt állítom, hogy mindaddig, míg a mezőgazdasági hitel végleg rendezve nincs, mezőgazdaságunk jobbrafordulását nem várhatjuk.

A legjobb eszköz a gazdasági hitel rendezésére kétségtelenül mezőgazdasági hitelszövetkezetek létesítése. Igy eltérhetnek a kivitelt illetőleg a vélemények, de abban, hogy e tekintetben mihamarabb cselekedjék a t. kormány, abban azt hiszem nézeteltérés nem lehet.

Engedje meg t. ház, hogy a lehető legrövidebben elmondjam nézeteimet e nagy fontosságú kérdésben. Jogosultságot érzek erre azon oknál fogva, mert magam is létesítettem ily mezőgazdasági hitelszövetkezetet, mely ma is prosperál a csak egy bajban szenved, abban t. i. hogy pénze a kasszában soha sincs.

Egy évtizeddel ezelőtt, a mikor „A magyar kisbirtokosok országos földhitelintézete“ megalkottatott, kétségtelenül az volt a cél, hogy a kisbirtokosok részére, ha már nem is személyi, de olcsó tárgyi hitel nyujtassék. Az az intézet megbukott s ha nem szólak viselt — de általában ismert dolgairól — teszem azért, mert a latin közmondással tartok, hogy „de mortuis nihil, nisi bene.“

Megalkottatott később a „Kisbirtokosok országos földhitelintézete.“ Ez az intézet ma jó hírnévként örvend. csak egy baja van az, hogy főcélját: mezőgazdasági hitelszövetkezet létesítését elmulasztotta, vagy helyesebben mondva, nem volt képes olyanokat létesíteni. Mindössze, ha jól tudom, 10 vagy 12 mezőgazdasági előlegegylettel áll összeköttesben! S ha ez intéze, melynek érdekében de alapszabályszerű kötelessége is volt hitelszövetkezeteket létesíteni, s nem sikerült, az bizonyára nem az intézet jóakarátán mulott, hanem egyéb akadályokon, s főképen azon, hogy a mi népünk, noha mindegyik érzi a rendezett hitel hiányát s azért, mert nincs, fel is jajtult, még sem szövetkezik. A gyakorlati életből mondhatom t. ház, hogy népünk a szövetkezésre eddigelé nem igen birt reményekkel, sem hajlammal. Sajnos, de ugy szólván ösztökélni kell még arra is, a minek kizárólag saját maga veszi hasznát. Arról az eszméről, hogy maga a társadalom az állam minden támogatása nélkül az ily hitelszövetkezeteket létesíthesse — teljesen lemondottam. Különbösen most, a mikor itt Budapestben gomba módra teremnek a mindenféle néven nevezendő szövetkezetek, melyeknek ágensei községről községre, de több házról házra járnak a vidéken édesgetve — nem mondom csalogatva — földművest szövetkezetükbe való belépésre, a ki aztán ama édesgető szó varázsa alatt, hogy pénzt kap, aláír üzletre, terhes tagsági nyilatkozatot, szóval mindent csak azért, hogy pénzt kapjon. A népet a tüzbiztosítástól is az a sok ágens riasztotta el, kik házról-házra jártak és aláíratnak a gazdákkal váltókat anélkül, hogy azok tudták volna, hogy azok tíz évre szól. Félek tehát, hogy az a sok szövetkezet, a melynek legtöbbje hymnusokat zeng a gyakorlati táren, nem felel meg kötelességszerű hivatásának s ezzel ad általában szövetkezés közhasznu eszméjének.

Mindezek után arra kérem a t. kormányt s különösen a földm., ipar és kereskedelemügyi minister urat, annak távollétében a t. államtitkár urat, hassanak oda, hogy a mezőgazdasági hitel sokat hangoztatott igéje végre valahára testté is váljék s hathatós intézkedés történjék az irányban, hogy ez ország becsületes népe utazó ügy-nökök által oly szövetkezetbe édesgettesék, ahol megcsalatsnak, vagyonvesztésnek lesz kitéve. (Élénk helyeslés a baloldalon.)